

Iedere wijk zijn eigen VISparel

Vissen is voor kinderen één grote ontdekkingsreis.

Bijna iedere sportvisser is er ooit begonnen: een watertje vlakbij huis waar je je eerste voorn, baars of zeelt ving. Na schooltijd nog even vissen en hele vakantie-dagen rommelen langs het water. Vissen is voor kinderen één grote natuurontdekkingsreis. Buitenspelen dus, even verlost van beeldscherm en games.

Niet alleen het begin, maar ook het einde van de viscarrière ligt voor veel sportvissers aan de vijver vlak bij huis. Wie immers minder mobiel wordt, kan aan een veilige, rustige en mooie vijver in de buurt uitstekend buiten actief blijven door af en toe lekker te gaan vissen. Viswater vlakbij huis 'in de wijk' heeft vooral een lokale maatschappelijke functie; de fanatieke sportvisser zul je er minder vaak aantreffen. Het zijn de 'trapveldjes' van de sportvisserij, de plekken waar recreatieve gelegenheidsvissers, ouderen uit de wijk en kinderen - vaak met hun ouders - hun

ontspanning vinden. Waar ze actief en gezond bezig zijn in de stadsnatuur. Én waar ze elkaar ontmoeten.

Groot maatschappelijk belang

Juist vanwege dat maatschappelijke belang wil Sportvisserij Nederland met kleinere vijvers, sloten en singels in de bebouwde kom aan de slag. Samen met de gemeente en het waterschap kan de lokale hengelsportvereniging zo'n plek in de wijk creëren waar je kunt genieten van de natuur en de rust of juist actief kunt speuren naar een mooie vis. Het goede nieuws is dat het

water er vaak al ligt. Je hoeft het alleen maar goed toegankelijk en bevisbaar te maken en te onderhouden. Soms moet je ook iets aan de visstand doen. Met een beetje aanvullend beheer is er vaak al een echte VISparel van te maken. Actief en gericht beheer van deze wateren is namelijk wel noodzakelijk. Sportvissers klagen regelmatig over een verslechterende toegankelijkheid, bevisbaarheid en visstand of andere knelpunten die het vissen lastig maken. Daarmee dreigen veel van deze viswateren hun functie voor de wijk te verliezen. In de praktijk blijken deze

TEKST:

Bert Zoetemeyer, Frank Bosman, Roland van Aalderen en Willem Romeijn

ILLUSTRATIES:

Sportvisserij Nederland
en Sportvisserij Midden Nederland

Met eenvoudige beheermaatregelen als het verwijderen van overmatige plantengroei kan veel worden bereikt.

knelpunten vaak eenvoudig op te lossen mits de lokale hengelsportvereniging ze in samenwerking met de gemeente en het waterschap oppakt. Het initiatief daarvoor ligt in beginsel bij de hengelsportvereniging: die dient en snapt het lokale sportvisserijbelang. De samenwerking met gemeente en waterschap vraagt wel om een gedeelde visie op het te bereiken resultaat.

Knelpunten: toegankelijkheid, bevisbaarheid en visstand

Vijvers in bebouwd gebied kampen vanuit het perspectief van de sportvisserij vaak met meerdere problemen. Zo zijn veel gemeenten overgeschakeld naar extensief oever- en bermbeheer. Waar

vroeger de gazonmaaier iedere twee weken tot aan de beschoeiing van de vijver maaide, gaat tegenwoordig slechts één of twee maal per jaar een maaiploeg de bermen en oevers langs – vaak ook pas laat in het seizoen, in juli of augustus. Het resultaat is dat zich op veel plaatsen een ruige vegetatie ontwikkelt, met dikke rietkragen op het oevertalud tot gevolg. Daarmee raakt het water letterlijk uit het zicht en kunnen sportvissers en andere recreanten niet meer bij het water komen. Op veel plaatsen heeft de afname van nutriënten geleid tot helder water en een explosieve groei van waterplanten. Het veelal ondiepe water in de bebouwde kom kan hierdoor volledig

dichtgroeien, waardoor vissen vrijwel onmogelijk wordt. Dichte begroeiing met waterplanten veroorzaakt ook grote schommelingen in het watermilieu. 's Zomers treden grote zuurstofschommelingen op en in het najaar is alle begroeiing in één klap weg zodra de maaiboot langs is geweest. Voor de visstand is dit rampzalig, want van het vele visbroed tussen de waterplanten blijft na dat maaien vrijwel niets over. De negatieve gevolgen voor de visstand van een zomerse maaibeurt zijn zo mogelijk nog groter. De meeste wateren in de bebouwde kom hebben beperkte ecologische ontwikkelingsmogelijkheden als gevolg van hun kunstmatige inrichting en beperkt of ondoordacht beheer. Het

De aanleg van vissenbossen beschermt vissen tegen aalscholverpredatie en pakt positief uit voor de biodiversiteit.

waterpeil ligt vast. Om toch waterafvoer te garanderen worden de vijvers in het najaar geschoond, wat zorgt voor een kaal habitat in de wintermaanden. Voor jonge vis en kleine vissoorten is dat funest; in een leefomgeving zonder schuilplaatsen zijn ze zeer gevoelig voor predatie en stress. Dit leidt tot een beperkt visbestand, met als gevolg dat sportvissers nauwelijks een visje kunnen vangen. Dat is vaak een reden om te stoppen met vissen.

Maatregelen, samenwerking en zelfwerkzaamheid

Hengelsportverenigingen staan in beginsel zelf aan de lat om 'hun' VISparels te realiseren en te onderhouden. Ze zullen zelf vrijwilligers moeten vinden en geld moeten vrijmaken om tot beheer en inrichting over te kunnen gaan. Voorwaarde is wel dat ze van gemeente en waterschap ruimte krijgen om zelf eenvoudige maatregelen uit te voeren. In de praktijk blijken zij vaak al met kleine aanpassingen in hun reguliere beheer en onderhoud aan de gewenste maatregelen te kunnen bijdragen. Hierna volgen de meest voorkomende maatregelen.

Maaien, snoeien en aanleg sportvisserijvoorzieningen

De belangrijkste maatregel in de SOK ('Sportvisserij Op de Kaart')-projecten is het maaien of snoeien van

visstekken. Dit kan vaak simpelweg door de oeervegetatie met een bosmaaier op de gewenste plekken over een breedte van drie tot vijf meter weg te maaien. Een duurzame maatregel kan de aanleg van visstoepen of -steigers zijn. Ook het maaien van waterplanten is vaak noodzakelijk om een VISparel bevisbaar te houden. Op druk beviste trajecten van een water kan dit worden uitgevoerd door een door het waterschap of de vereniging ingehuurd aannemer met behulp van een maaikorf of harkboot. Hierbij is het zaak de visstekken goed schoon te maaien en daarnaast voldoende schuilgelegenheid voor de visstand te behouden op minder beviste plekken.

Aanleg vissenbossen

Wateren in de bebouwde kom bieden door hun kunstmatige inrichting doorgaans weinig schuilgelegenheid aan de vis. Met name in de wintermaanden is de aanwezige vis door het gebrek aan waterplanten bovendien een makkelijke prooi voor predatoren zoals aalscholvers. Die kunnen zo'n viswater in enkele dagen leegvreten. De aanleg van vissenbossen kan redding brengen; deze structuren bieden (jonge) vissen schuilgelegenheid waardoor ze minder massaal worden weggevreten. Deze eenvoudige maatregel pakt altijd positief uit voor

Wat is een VISparel?

Een VISparel is een (afgesloten) water in de wijk met een specifieke hengelfunctie. Het is een goed toegankelijk en bevisbaar water met een goede kans op een leuke vangst. Kinderen kunnen er veilig leren vissen. Het is een viswater waar alle wijkbewoners, dus ook ouderen en minder validen, een veilige visstek aan het water kunnen vinden. Een plek vlakbij huis waar je actief en gezond kunt genieten van een mooi stukje waternatuur in de wijk.

de biodiversiteit en heeft daarom vaak veel draagvlak. Een aannemer zet de palen in het water en vrijwilligers leggen snoeihout tussen de palen en zekeren dit met ijzerdraad of touw.

Uitzet karper

In VISparels waar zich van nature geen aantrekkelijke visstand kan ontwikkelen door een beperkte draagkracht en/of te hoge predatie door aalscholvers, kan het uitzetten van karper een oplossing bieden. Voor jeugd, ouderen én de recreatieve visser kan het uitzetten van een hoge dichtheid aan karper (tot meer dan 300 kilo per hectare) resulteren in een aantrekkelijke visstand met een goede kans op het vangen van een vis. Door de hoge dichtheid groeien de karpers niet erg snel en blijven ze goed vangbaar. Voorwaarde is wel dat het water afgesloten is, zodat de vis niet weg kan.

Met de aanleg van een vissteiger wordt de toegankelijkheid van een water sterkt verbeterd.

Vrijwilligers van hengelsportverenigingen kunnen zelf op een eenvoudige manier bijdragen aan het beheer van een VISparel.

Het uitzetten van lagere dichtheden karpers (meestal minder dan 150 kilo per hectare) kan resulteren in een voor de recreatieve karpervisser aantrekkelijk karpbestand, bestaand uit middelgrote karpers (5-10 kg). De hengelsportvereniging zet hierbij om de twee jaar karpers uit in een hoeveelheid die past binnen de landelijke Richtlijn Uitzet Karpers. Voor minder ervaren sportvissers zijn deze karpers moeilijk vangbaar.

SOK project: eenduidig en transparant

Om als hengelsportvereniging samen met het waterschap en de gemeente tot een gedeelde visie en daaruit voortvloeiend gecoördineerd en transparant beheer te komen, is de 'Sportvisserij Op de Kaart'-(SOK) aanpak ontwikkeld. Doel hiervan is het creëren van een 'VISparel' in iedere woonwijk. De aanpak start met een SOK-project, dat samen met een waterschap (de waterbeheerder) wordt gestart voor een compleet waterschapsgebied. Anno 2019 lopen er diverse SOK-projecten, waarvan het project in het gebied van het Waterschap Rijn en IJssel het eerst is gestart en het verst is gevorderd. In 2019 zijn de eerste VISparels hier officieel geopend. SOK-projecten kennen een duidelijke fasering en beginnen met een regionaal overleg tussen waterschap en hengelsportfederatie. De werkwijze en

Eerste VISparel geopend in Vorden

Het SOK-project in het gebied van Waterschap Rijn en IJssel heeft als eerste geleid tot mooie resultaten. HSV De Snoekbaars uit Vorden is de eerste hengelsportvereniging die een VISparel realiseerde. De feestelijke 'opening' van de vijver werd op 11 juli 2019 bijgewoond door de wethouder van Sport, Cultuur en Burgerparticipatie van de gemeente Bronckhorst, medewerkers van het Waterschap Rijn en IJssel, omwonenden, de leerlingen uit groep 7 van de lokale basisschool en uiteraard door leden en bestuurders van de hengelsportvereniging.

De opening van de vijver kreeg ruime aandacht in de pers, waarbij de gezamenlijke inzet voor deze aanwinst voor de wijk werd geprezen. Een onooglijke, verwilderde vijver midden tussen de bebouwing is nu getransformeerd tot een VISparel, compleet met vissteigers, bebording en vissensbossen. Een groot deel van de werkzaamheden is mede gefinancierd door lokale sponsors en gesubsidieerd door de federatie en Sportvisserij Nederland. Vrijwilligers van de vereniging houden met bosmaaiers de oevervegetatie in toom. De vijver is daardoor weer goed zichtbaar, oogt goed onderhouden en de omgeving kan volop genieten van dit water in de wijk.

VISparel Biesterveld

Hengelsportvereniging De Snoekbaars werkt samen met het waterschap en gemeente aan goed viswater in Vorden. VISparel Biesterveld is een van de mooiste viswateren van de regio met een aantrekkelijke visstand voor de jeugd- en recreatievissers. Je vindt hier goede visstekken waar jeugd en ouderen veilig kunnen vissen.

Meest voorkomende vissoorten

Beurs Blankvoorn Zeelt

VISparels zijn de visitekaartjes van de sportvisserij. Ze bieden de beginnende sportvisser een goede kans op een leuke vangst en zijn de ideale plek om 's avonds na school of na het werk even lekker alleen of samen met vrienden of familie te genieten van het buiten zijn aan een mooi viswater.

Deze VISparel is mede mogelijk gemaakt door:

Waterschap Rijn en IJssel, Stichting Vrijwilligerscommissie Vorden, Stichting Vorden Sportpark, Rabobank, Sportvisserij Nederland.

De eerste VISparel in Vorden blijkt een groot succes.

procesafspraken worden vastgelegd in een regionaal projectplan. Het uitgangspunt is dat de lokale hengelsportverenigingen wateren aanwijzen als potentiële VISparels en eventuele knelpunten en gewenste maatregelen in een factsheet benoemen. In de praktijk blijkt dit al te leiden tot een duidelijk focus op de viswateren met een gewenste specifieke hengelfunctie; doorgaans slechts 2 tot 5 procent van het water in een waterschapsgebied. In de overige 95 tot 98 procent stelt het sportvisserijbelang nauwelijks aanvullende eisen aan het water- en oeverbeheer.

Eén aanspreekpunt

Sportvisserij Nederland en de federaties leggen knelpunten en maatregelen per viswater voor de verenigingen vast in eenvoudige beheerplannen, inclusief kostenparagraaf en waar nodig met toelichting en onderbouwing. Deze plannen passen binnen de kaders van het regionale projectplan. Alle concept beheerplannen worden vervolgens voorgelegd aan het waterschap, dat afweegt wat wel en niet kan worden toegestaan. Toestemmingen worden veelal middels een watervergunning verleend. De federatie is hierbij

intermediair tussen hengelsportverenigingen en waterschap, dat hiermee één aanspreekpunt heeft voor het te voeren beheer op de betreffende viswateren.

Als het waterschap geen bezwaren ziet, is vervolgens overleg met de gemeente (de oeverbeheerder) gewenst. Dit initieert de hengelsportvereniging indien gewenst met ondersteuning van de federatie. Op het moment dat de eerste cyclus van beheerplan tot uitvoering van maatregelen is voltooid, is het SOK-project afgerond. Het hele proces van eerste overleg tot geaccordeerd beheerplan duurt in het ideale geval ongeveer een jaar.

Van project naar programma

Het resultaat van een SOK-project is niet alleen de optelsom van ingediende beheerplannen en daaruit voortvloeiende VISparels. Het is ook een meerjarig samenwerkingsprogramma tussen waterschap, federatie en hengelsportverenigingen. In principe kan elke hengelsportvereniging voor elk viswater in de bebouwde kom op elk willekeurig moment 'instappen' in een lopend SOK-programma. En dat is ook nodig, want niet elke hengelsportvereniging zal direct bij de start van een SOK-project kunnen of willen aanhaken. Ook wijzigingen in het beleid van waterschap en gemeenten kunnen tot gewenste aanpassingen in

het SOK-programma leiden. De federatie faciliteert en coördineert dit proces als intermediair tussen vereniging en waterschap. Dit kan bijvoorbeeld door jaarlijks een SOK-avond te organiseren waarin de vorderingen binnen lopende projecten en de realisatie van nieuwe VISparels worden besproken. Ook kunnen verenigingen hier nieuwe wateren aanmelden. ■

Het uitzetten van karper kan bijdragen aan een aantrekkelijke visstand voor jong en oud.

